

הורינו

פרשת ויקרא-זכור תשפ"ד 17

הורים מן הכ

העצים אינם הקרבן עצמו אלא רק כדי שתהיה אש, אם כן טוב להם יותר לגדל תולדות - שמן זית ויין, שאותם עצמם מקריבים על גבי המזבח. רואים מכאן שעל ידי פירותיהם היוצאים מהם, יש כבוד לעצים המולידים בכך שמקריבים את תולדותיהם על המזבח. ומכאן רואים שכאשר הילדים מקדישים חייהם לכבוד שמים, הרי זה כבוד מיוחד להורים וכפי שהתבאר.

היבט נוסף, כתבו בעלי התוספות בספר מושב זקנים על התורה, שמכאן למדים כי הילדים מצילים את הורים מדין גיהנום. וזה לשונם: תני² כל העצים כשרים למערכה, חוץ משל זית ושל גפן, לפי שמעלין מה שמוציא מהן - שמן למנחות ויין לנסכים. לפיכך, מצילים אביהן מן האש של המערכה. מכאן פסק, שהבן הטוב מציל את האב מגיהנום, שנאמר ואתה תבוא אל אבותיך בשלום וכו' עד כאן לשונם.

דהיינו שהוכיחו מכאן שהתוצאה בכוחה לסייע למקור, וכמו שהזית והגפן שהשמן והיין היוצאים מהם, פועלים שבגללם אין עצי הזית והגפן נעקדים על המערכה על המזבח, כך הבן הטוב, המקיים מצוות כראוי, מסייע לאביו להינצל מן הגיהנום.

הורינו דברות קדשך

כיבוד אב ואם בפרשת השבוע עפ"י 'המאורות הגדולים', הגאון רבי שמשון קורלנדסקי שליט"א

וערכו בני אהרן הכהנים וכו' על העצים אשר על האש אשר על המזבח (ויקרא א' ח')

חז"ל אומרים במדרש כל העצים כשרים למערכה, חוץ מגפן ומזית. למה, שהם עושין פרות משקחים. הא למדת, שבזכות הבנים, אבותיהם מתקבדין.

ובספר אזניים לתורה להגאון רבי זלמן סורוצקין זצוק"ל הקשה שדרשה זו סותרת לכאורה את דברי חז"ל¹ המציינים למעלה גדולה את אלו שזכו להיות מהקרבנות על המזבח: "אין לך נרדף יותר מתורין ובני יונה והכשירן הכתוב לגבי מזבח", הרי לך שזכות היא לתורים ובני יונה שהכשירן הכתוב להיות קרבים על גבי המזבח, איך אפשר לומר אם כן, שגפן וזית "התכבדו" בכך שלא הוכשרו למזבח? ומתרץ שם, שוודאי שזה כבוד גדול להישירף על גבי המזבח לריח ניחוח לה' ותורים ובני יונה מפני שהם נרדפים זכו לזה, אבל

1. ב"ק צ"ג 2. תמיד כ"ט א'

כשם שחובה על כל אחד ואחד מישראל ללמוד את ההלכות המצויות, כהלכות ברכות, שבת, שמירת הלשון ועוד, כך חובה על כל אדם ללמוד ולשנן את הלכות כיבוד אב ואם ומוראם, שמצווה זו היא תמידית בכל זמן, וחמורה היא עד מאוד, ואם לא ילמד את הלכותיה, מאין ידע היאך לקיימן, ויכשל בדברים רבים, מבלי לדעת שהוא נכשל.

הורינו דרך חיים

כיבוד אב ואם בהלכה ומנהג

ולכן מקדים את האב.

וכך גם אם האמא מקפידה על זה שהוא מקדים ומכבד את אביו, בכל זאת ההלכה היא שמקדים את אביו². אבל אם יכול באיזו שהיא צורה לכבד את שניהם יחד, מוטב שיעשה כך. והסיבה היא שהמצווה של כיבוד אמו לא "מתבטלת" ברגע שאביו מבקש באותו זמן, אלא זה פשוט "נדחה" לאחר כיבוד האב. אבל אם מלכתחילה יכול לכבד את שניהם ברור שזו ההלכה שצריך לכבד שניהם³. (ובשו"ת משיב דברים יו"ד סי' קל"ח נראה שסבר שגם באופן שיכול לכבד את שניהם מצווה לכבד את אביו קודם, שזהו כבודו שכולם נדחים מפניו)

באופן שאביו ביקש ממנו לעשות לו דבר שאין לו בו הנאה ישירה, כגון לעזור למישהו אחר וכדו' ואילו אמא שלו מבקשת ממנו דבר אחר שיש לה בו הנאה ישירה לצרכי גופה - כגון להאכילה או להשקותה, ימלא קודם את בקשת אמו מכיון שבאופן כזה כיבוד אמו היא מדאורייתא וכיבוד אביו מדרבנן⁴.

אם הבן מבין מתוך דברי אביו או שיודע שרצונו שימנע מלעשות פעולה מסוימת, אבל אביו לא ציווה אותו בפירוש שלא יעשה אותה. ואילו אמו, ציוותה עליו בפירוש שכן יעשה את אותה פעולה, יציית לדברי אימו שציוותה בפירוש⁵.

כבוד אביו וכבוד אמו

צריך לכבד ולירא את אביו ואת אמו בשווה ואין חילוק ביניהם לענין הכבוד שצריכים לכבד אותם, בין החיובים המוטלים על הילדים בחייהם של ההורים, ובין לאחר פטירתם¹. וכשם ששוים האב והאם לענין קיום המצווה, כך הם שווים לענין שכרה של המצווה. ובכסף משנה על הרמב"ם כתב שמקור ההלכה היא מהגמרא - תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שכן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים לפיכך הקדים הקב"ה כיבוד אב לכיבוד אב, וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהבן מתירא מאביו יותר מאמו מפני שמלמדו תורה לפיכך הקדים הקב"ה מורא האם למורא האב. רואים אם כן שכיבוד ומורא האב והאם שווים בתורה.

אמנם רואים בגמרא ובפוסקים, שיחד עם זה שהאב והאם שקולים במצוות כיבוד הורים עבור הילדים, בכל זאת אם שניהם בקשו ממנו שיכבד אותם ויעשה משהו עבורם, כגון ששניהם בקשו באותו זמן מבנם שיגיש להם כוס מים, ההלכה היא שיכבד קודם את אביו ורק אחר כך את אמו. והטעם לזה הוא, כי גם האם חייבת בכבוד אביו ואם כן נמצא ששניהם חייבים בכבודו של האבא

1. שו"ע ר"מ סעיף י"ד 2. חוט שני להגר"נ קליץ עמ' ש' 3. מנורת המאור ח"ד עמ' כ"ג 4. שו"ת תורה לשמה סי' ר"פ 5. בפוסקים הביאו שכן עולה מדברי הכנסת הגדולה בהגהות הטור אות כ"ט יו"ד סי' כ'

זוכה ורואה את בניו גדולי הדור

בספר מנורת המאור¹ הביא מה שכתוב בירושלמי קידושין, תני ר' שמעון בן יוחאי, גדול כיבוד אב ואם, שהעדיפו הקב"ה יותר מכבודו. שהרי כתוב (משלי ג', ט') **כבד את ה' מהונך**, ובתרומות לקט שכחה ופאה ותרומות ומעשרות, **אם יש לך אתה חייב, ואם אין לך אינך חייב**, ומצד שני לגבי כבוד ההורים נאמר **כבד את אביך ואת אמך, בכל מצב אתה חייב לכבד, בין יש לך בין אין לך, ואפי' אתה מחזר על הפתחים.**

ומדוע? בגלל שהקב"ה שותף עם האב והאם בבריאת הוולד, הושווה כיבוד אב ואם לכיבוד השכינה. משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שנטע כרם ונתנו לאריס להיות עמל בו. הגיעו ימי הבצירה. אמר המלך לעבדיו, לכו בצרו את הכרם, והביאו חלקי, וחלקו של אריס השאירו במקומו. הלכו ועשו כן. לימים בא האריס וראה את הכרם. התחיל צועק ובוכה. אמר לו המלך, למה תצעק ותבכה, שמא נטלתי כלום מחלקך. אמר לו, אדוני המלך, כל זמן שאתה שותף עמי, חלקי היה משומר, כשנטלת את חלקך, נתנו את חלקי לביזה. כך הקב"ה, כל זמן שהוא שותף עם אדם, חלקו של אדם שמור, נטל חלקו, חלקו של אביו ואמו לפנייהם תולעה ורמה, שנא' (תהלים ח', ה') **מה אנוש כי תזכרנו.**

וכל המכבד את אביו ואמו כאלו משרה עליו השכינה. דתניא בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו, הקב"ה אומר, מעלה אני עליהם כאלו דרתי ביניהם וכבדוני, וכל המצער את אביו ואת אמו כאלו מסלק ממנו השכינה. ועוד רואים בפרק ראשון של מסכת קידושין, בזמן שאדם מצער את אביו ואת אמו, אומר הקב"ה, יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם, שאלמלא דרתי ביניהם צערוני.

וכל המצער את אביו, מיד אמו בורחת ממנו, שאומרת, ומה אם לאביו, שיראתו עליו, הוא מצער, כ"ש שיצער אותי, שאין יראתי עליו כל כך. אבל המכבד את אביו ואת אמו זוכה ורואה את בניו גדולי הדור. דאמ' ר' יהודה, בשכר שכבדת את אבותיך תראה בניך, שנא' (תהלים מ"ה, י"ז) **תחת אבותיך יהיו בניך.** יכול הדיוטות, ת"ל תשיתמו לשרים בכל הארץ.

1. חלק ט' פרק כיבוד אב ואם

רב הנסתר

מאמר חז"ל או מעשה רב בנושאי מצוות כיבוד הורים נטמנו בתמונה, גלו ושלחו לנו, ואולי תזכו בפרסים!

horeinuorg@gmail.com
או בפקס: 077-6021640

הזוכה בין הפותרים נכונה לפרשת ויקהל שקלים:
צבי שטרן

פתרון חידת 'רב הנסתר' לפרשת פקודי:
בן של כהן לא יעמוד במקום שאביו רגיל לעמוד בברכת כהנים (הגר"ח קנייבסקי, הובא באהל יעקב עמ' י' הערה י"ז. והגר"ש דבילצקי אמר שזה כאשר המקום מיוחד לאבא)

בסיועם רמ"א

המעיין יגדל ויכבד

גיבוי לכת ולבן הישיבה
המשתלמת
המשתלמת

הפיע
ויצא
לאור!

ספר 'המאורות הגדולים' - אוצר ענייני כיבוד אב ואם

הספר מכיל את קיצור הדלילות המעשיות בשפה ברורה השווה לכל נפש, מולל הלכות הנמצאות לחיי היום יום.

הספר מעוטר בהסכמותיהם הנלהבות של גדולי הפוסקים שלישי"א

מעל 700 עמודים

אבי ענייני כיבוד אב ואם
- קיצור והלכות מעשיות
עתיקים בשפה ברורה - מיוצק לשקיים - דברי תורת ומחשבה
- ענייני כיבוד אב ואם וכו'
- סדר משיית הנהגה - עמית
והנהגות מעוללי הדורות - ועוד

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות - הפצה ראשית: יפה נוף
או אצל המוכר בטל' 054-848-3657

האש, כל המוקצה מונח בערימה אחת גדולה בפינה מסוימת בבית: ערכנו שולחן במהירות, ורק כשנשמע הצפצוף השני הצליחה רעייתי לשלוף את עצמה, ממהומת הרגעים האחרונים במטבח, להדלקת הנרות. לפני שנכנסה לנוח קמעא, אמרה לי את המילים הבאות עם דמעות בעיניים: 'אינני מסוגלת יותר עם השבתות האלה, גמרנו עם זה!'

למחרת בבוקרו של שבת, התעוררנו כולנו לשמיעת חבטה חזקה. רצנו כל עוד נשמתנו בנו אל חדר הילדים לשמע הצעקה שעלתה משם, נדהמנו לגלות כי בננו התינוק השובב, שטיפס על מקום גבוה - נפל על הארץ וספג מכה אדירה בראשו.

דקה ארוכה עוד ישב על הארץ וילל, פחדנו להיזד אותו שמא אירע לו משהו. אחרי שתי דקות, החל לחייך בשעשוע למראה כל המשפחה הניצבת מולו, קם על רגליו, והחל רץ אל עבר אמו כהרגלו תמיד.

במוצאי שבת שוחחתי עם רופא, ששלח אותנו ל'צילום גולגולת'. את הצילום עשינו עוד באותו ערב. אחר יומיים קיבלנו את תוצאות הצילום, ב"ה הכל בסדר, אמר לי הרופא, נפילה כזאת שאינה משאירה לתינוק בגילו שום חבלה? היה לכם נס!

כששמעה רעייתי מכל הקורה, אחז אותה הלב: 'שמע', אמרה, 'אנו ממשיכים עם השבתות הללו הלאה והלאה, לא נוותר על שבת אחת!'. נסעתי במשך השבוע אל בית אבי, להזמין בלוני גז. בהגיעי לביתו של אבא, ניגשתי ישר אל הכריים, הדלקתי את הגז, ו... הלהבות הכחולות מפזזות. שיערתי שאלו הם שיירי בלון שלפעת עלו, ירדתי במהירות לעבר הבלונים, אני בודק ורואה כי הבלון מלא וכבד כחדש! כנראה שברגעי הלחץ לפני שבת לא הבחנתי בכך. "אטמו את עיני משמים בשעה ההיא, הטריחו אותי בטרחת מצוה, ופטרוני בכך מטרחו ועגמת נפש חמורה בהרבה - בזכות מצוות כיבוד הורים.

מספר בעל המעשה: אחרי פטירת אמה ע"ה, למרות שאבא ז"ל היה עצמאי, בגילו המתקדם לא רצינו להשאירו לבד בבית. זכיתי לטפל באבא תשע שנים תמימות. בשנים הראשונות היה לאבא מאוד קשה עם המעבר לביתנו ובעיקר בשבתות, משום כך החלטנו כי במשך השבוע אבא ישהה אצלי, ובשבתות נבוא כולנו לביתו. למרות כל הטרחה והמאמץ... ביודענו עד כמה הדבר חשוב לאבא - החלטנו בס"ד לעשות זאת.

אבא היה יוצא ביום שישי בבוקר עם מונית לעבר ביתו, מכין עבורנו את הבית, מציע את המיטות, עורך שולחן וקונה את החלות - כך קיבל אותנו בסבר פנים יפות בבואנו לפני שבת. מלבד התועלת שנגרמה לאבא בעצם שהותו בביתו בשבת, כפולה ומכופלת הייתה התועלת הנפשית בהרגשה ש'הוא זה שמארח אותנו'. השבתות הללו העמידוהו על רגליו מבחינת הביטחון העצמי שלו, ועל כך אנו מודים לקב"ה.

באחד מערבי שבתות אלו הגענו, כשאבא מקבל את פנינו כהרגלו תמיד. השולחן היה ערוך, המיטות היו מוצעות, כל ילד כבר ידע את פינתו הקבועה בבית סבא. זוגתי פנתה עם אחת הקדרות לעבר הגז, מנסה להצית את הגז ו... הגז לא נדלק. רצתי להחליף בלון, נדהמתי לגלות כי אין גז גם בבלון השני.

"המרק קפוא, הכל קר, שבת מתקרבת, וגז אין! ניסינו להיעזר באחד השכנים, ללא הצלחה. חישוב מהיר העלה פתרון אחד: שבים הביתה - ומיד. הסברתי לאבא כי אין ברירה אחרת אלא לשוב הביתה במהירות. אבא התאכזב קשות, אני שבעתיים. אבל לא הייתה ברירה, רצנו אל הרכב, דחפנו את הביגוד ועשינו 'טשולנט' אחד גדול של מזוודות פתוחות עם חלות ודגים, כך שעטנו במהירות. בדרך, ליד בית הכנסת, ירד אבא מהרכב. הגענו הביתה קרוב מאוד לכניסת השבת.

"הפשלתי שרוולים לסדר את הבית לשבת, הסירים בעבעו על

ניתן להפנות שאלות ליועצי 'הורינו' עבור מדור זה בכתובת דוא"ל המופיעה בגב הגיליון. סודיות מובטחת.

והשיב לב

שאלות ותשובות משולחנם של יועצים רבניים ומטפלים

שלוש וברכה, שמי יהודה, אני לומד בשיעור א' בישיבה גדולה בבני ברק. כידוע לכם ימי הפורים ידועים אצל כולם כימים בהם בחורי הישיבות יוצאים לאסוף כסף עבור עזרה לקופת הת"ת, הישיבה, לחתנים או כל ישיבה כמקובל. להורים שלי זה מאוד אכפת, הם חושבים שיוצא מזה שבחורים משתכרים בכל מיני בתים זרים, ונקלעים לאירועים לא נעימים וגם טוענים שזה מבזה אותם שכך אני אתנהג. הם מבקשים ממני שלא אלך ואצטרף, ואני מצידי זה קשה לי מאוד כי זה האווירה בישיבה וזה עניין חברתי ונראה לי שמבקשים ממני משהו שלכאורה לא קשור אליהם ולמה שאהיה חייב לשמוע להם?

וגם ליישב את דעתם של הוריי ולא לעשות נגד רצונם, והשאלה שלך היא לא רק הלכתית. התשובה לזה מונחת בשיח הפתוח שלך עם הוריי. תנסה למצוא איתם איזו שהיא נוסחה, כי הרי שמחתך חשובה להם, אפשר לחשוב על זה שתציג את עצמך בלי שם המשפחה, או שלא תשתכר, או שעות חלקיות, או במקומות שהם פחות מוכרים, או יום אחד ולא יומיים וכדו' המרווח של האפשרויות כאן רחב מאוד ונסה בשיחה עם הוריי למצוא את הצורה בה גם אתה תשמח, וגם הם לא יכנסו לחששות. כי הרי גם אם אינך מחויב מצד ההלכה, וודאי שהשמחה שלך לא תהיה שלמה כשההורים שלך לא שמחים.

שלוש יהודה היקר, יישר כח על השאלה וכל הכבוד על עצם המחשבה והרצון שלא לעשות "מאחורי גבם" של ההורים ללא ידיעתם. לגופו של עניין מצד ההלכה, עוסק במצווה פטור מן המצווה ולכן אם היית עוסק במצוות התרמה עבור חתנים עניים וכדו' הרי לא היית מחויב לכבד את הוריי באותו הזמן. אבל כפי שניתן להבין מדברייך, הרי הדבר הזה גורם להם צער, ויותר מכך, חוששים שזה מבזה אותם שאתה תרקוד ותפזז בבתים ומן הסתם ישאלו אותך לשמך ובמקרים מסוימים זה יכול לגרום להם בושה וצער, וזה אסור לעשות גם לצורך מצווה וזה פשוט. אבל ניכר מכל שאלתך שאתה רוצה ליהנות מהאווירה החברתית

אם אב אני איה כבודי

קורת רוח בכך (שזורק ארנקי) שאם לא כך הוא נקרא רשע ע"ש. כללו של דבר בעניין הכיבוד הוא, לעשות רצון אביו במה שהוא לו לתועלת, וחלילה לו להכלימו אפי' אם זרק ארנקי לים בפניו והוא מתרעם ע"ז מאוד, רק יקבל עליו גזירות מהקב"ה שציווהו בזה לכבד את אביו.

וענין היראה הוא מה שאמרו שם איזה מורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו והוא מטעם שלא יקניט דעת אביו בזה, או שיחליש דעתו בזה ויהיה לו צער ממה שבנו עושה לו דבר שלא בכבודו.

ואם אדם מקיים את אלה יצא ידי כיבוד אב ומוראו, ואותו דבר אם אדם עושה כדברים האלה לה' אלוקיו, לעשות רצונו בכל מה שצונו בתורתו הקדושה בל ייפול דבר, לראות לקיים כל רמ"ח מצוות עשה דאורייתא ודרבנן שזהו ג"כ רצונו, וצונו בזה באמרו לא תסור מן הדבר אשר יאמרו לך כידוע, ואף אם יקיים אותם רק בדרך גזירות המקום שמוכרח לעשות רצונו כי כך גזר עליו, מקיים בזה מצות כיבוד למקום כי השווה הכתוב כיבוד אב ואם לכבוד המקום.

והרי זה בא ללמד ונמצא למד שענין הכיבוד הוא כמו כבוד אב שהוא רק הנחת דעת אביו ולא הנחת דעתו של הבן, רק בגזירות המקום, וכן בכבוד ה' הוא כמו כן לכבדו לעשות ככל אשר צווה מפני גזירת הצווי וכן ביראת אלוֹ־קים לראות שלא להקניטו ח"ו בעבירות

דאורייתא או דרבנן רק יקבל מוראו שלא יסרב נגדו לעבור על צויו.

סדרו של שבת, ספר חסידות של הגאון החסיד רבי חיים טירר מצ'רנוביץ. הודפס לראשונה בשנת תקע"ג במוהילב, עיר בה כיהן המחבר כרב. חלק ב' דרוש השמיני, ב"י

ונדמה לנו שכל חיוב הכיבוד אב ואם שלנו הוא כשאנחנו מבינים שזה צורך שלהם ומבינים את רצונם. אבל זו לא הדרך הנכונה, כי באמת אנחנו לא אמורים להבין ולהסכים

רעיון מעניין מאוד מצאנו באחד מספרי החסידות החשובים אשר נכתבו לפני יותר ממאתיים שנה. דהנה רבים אומרים, כאשר אבא או אמא מבקשים מאיתנו בקשות מסוימות ואנו לא מבינים את רצונם - מדוע רוצים כך, או לא מסכימים איתם וחלוקים עליהם, ועל כן קשה לנו לקיים רצונם כשאנחנו לא מבינים, ונדמה לנו שכל חיוב הכיבוד אב ואם שלנו הוא כשאנחנו מבינים שזה צורך שלהם ומבינים את רצונם. אבל זו לא הדרך הנכונה, כי באמת אנחנו לא אמורים להבין ולהסכים, אלא מחויבים לכבדם מעצם חיוב כיבוד, גם במקום שאיננו מבינים. ומביא הוכחה לזה מעצם זה שהוקש כבודם לכבוד המקום, וכשם שבכיבוד אב ואם אסור להרהר אחר ציווי האב והאם ולא צריך להבינם, כי הרי כך ציוותה תורה, אם כן גם בכבוד המקום צריך לעשות רצון הקב"ה בלי להרהר ולהבין.

וזה לשונו: והנה יש שלשה דרגות עבודה מה שאנחנו בני ישראל מחויבים לעבוד את הקב"ה הראשונה היא על דרך שאמר הכתוב אם אב אני איה כבודי, כי הכבוד אשר אדם מתחייב לכבד לאביו ואמו וכל שכן להקב"ה מאחר ששלשה שותפין יש באדם, הקב"ה ואביו ואמו כמאמר חז"ל (נדה ל"א ע"א) וחלק המובחר שבו שהיא החיות והשכל הוא של הקב"ה, ודאי שמחויב לכבדו ולירא מפניו מגזירת כיבוד אב ואם.

והנה חיוב כיבוד אב ואם ומורא הוא בשני דברים ענין הכיבוד הוא להשלים רצון אביו במה שחפץ בו והוא לו לתועלת, דהיינו מאכילו ומשקהו וכדומה כדאמרינן (בקידושין ל"א ע"ב) איזהו כיבוד מאכיל ומשקהו וכו' ואמרו שם עד היכן כיבוד אב ואם כדי שיזרוק ארנקי לים בפניו ואינו מכלימו כתבו התוס' שם דווקא בענין שיש לאב

לעילוי נשמת
מרים בת יהודה אריה לייב

לרפואה שלמה
רפאל משה חיים בן חנה

לזש"ק
תהילה בת חנה

לדיוג
נתן בן לאה

להצלחה וס"ד
מיכאל בן שרה